

GOSPODARSKI VESTNIK

Št. 11.

V Gorici, dne 1. novembra 1925.

Leto III.

Izhaja enkrat na mesec. Stane letno
10 lir. — Posamezna številka 1 lro.

Uredništvo in uprava v Gorici, Via S.
:: Giovanni Štev. 6., I. nadstr. ::

Ponatis je dovoljen s popolno navedbo vira.

Dr. Agneletto Josip:

Centralna mlekarina v Trstu.

Trst, ki potrebuje dnevno 60 tisoč litrov mleka, hoče slediti vzgledu drugih velikih mest in ustanoviti centralno mlekarino, ki naj bi oskrbovala celo mesto z mlekom. S tem hoče mestna občina onemogočiti razširjenje nalezljivih bolezni potom mleka, uvoženega z dežele, kakor tudi doseči razprodajo le dobrega mleka s celo tolščobo. Mestni fizikat namreč trdi, da je pripisati vsako leto okoli 200 slučajev legarja ravno uživanju nečistega, okuženega mleka, ki se prodaja po hišah, ne da bi bilo poprej razkuženo (pasteurizirano). Glede kakovosti mleka, ki se danes porabi v Trstu, trdi zopet fizikat, da nima niti 3% tolščobe, v dosti slučajev komaj 2%, četudi spada pristno mleko iz naših krajev, zlasti mleko s Krasa, med najboljše mleko v Evropi, ki ima tudi do 4% naravne tolščobe.

Zato hoče tržaška občina osredotočiti in nadzorovati razprodajo mleka s tem, da naj se mleko iz centralne mlekarne razprodaja v zapečatenih steklenicah pod odgovornostjo mlekarne same za pristnost mleka.

Taka razprodaja bo imela za najno posledico popolno prepoved dovažanja mleka v Trst v malih količinah ter razprodajo po ulicah in hišah s strani mlekaric. S tem bodo v živo prizadeti naši kmetovalci v bližnji tržaški okolici, ker ne bodo več smeli prodajati mleka, kakor do sedaj. Ker je mleko za našo okolico eden izmed najvažnejših pridobitnih virov, mora naše ljudstvo že sedaj ukreniti vse potrebno za prilagoditev novim ukrepom tržaške občine. Osnovati bo moralo več mlekarin, ki bodo skrbele

za zbiranje in odvažanje mleka v Trst na debelo, kajti, kakor čujemo, bo centralna mlekarina sprejemala le mleko v večjih množinah.

Zato je pozvala Zadružna zveza v Trstu svoje članice v bližnji tržaški okolici, da skličejo na posvetovanje vse kmetovalce, ki iz njih okoliša mleko prodajajo, ter jim razložijo pomen in dalekosežnost bližajočih se ukrepov, ki se bodo pričeli izvajati v doglednem času (nekateri računajo že v prvi polovici leta 1926).

Zabranjenje uvažanja in razprodajanja mleka po hišah v Trstu bo imelo za posledico, da bo mogoče iz naših krajev prodajati mleko le potom dobrourejenih mlekarin. Kakor drugod, tako bodo morale biti tudi mlekarne v tržaški okolici osnovane na zadružni podlagi, to je vsak kmetovalec, ki bo hotel mleko prodajati, bo moral biti njen zadružnik.

Zadružna zveza v Trstu pojde pri ustanavljanju takih novih mlekarin z nasveti in s podporo na roko.

Pri ustanavljanju mlekarin se bo treba držati sledečih smernic:

1. mlekarina bo morala imeti tak delokrog, da bo mogla oddajati najmanj 1000 litrov mleka dnevno;

2. deleži, ki jih bodo morali zadružniki vplačati, bodo morali biti takovisoki, da pokrijejo 2/3 stroškov nove mlekarne, ki bo stala, ako bo oddajala najmanj 1000 litrov mleka na dan, z zgradbo in s stroji od 70.000 do 100.000 lir;

3. za mlekarino je potrebna pitna studenčna voda, in sicer petkrat toliko vode, kolikor je mleka;

4. mlekarna mora biti sezidana, če le mogoče, stran od glavne ceste in blizu vode in sicer po modernih načelih;

5. vodja mlekarnice mora imeti najmanj 6 mesecev vaje pri kaki drugi mlekarni;

6. člani mlekarnice morajo postati le oni, ki se obvežejo dajati čisto pristno mleko.

Kako bo ustrojena centralna mlekarna v Trstu, ni še gotovo. Občina proučuje prašanje. Najraje bi videla, da bi bila taka mlekarna osnovana od podeželskih mlekarn, ki uvažajo mleko v Trst. Bile bi to mlekarnice iz Tržaške pokrajine, z Vipavskega, iz Severne Istre in iz Furlanije. Je pa NEMOGOČE, da bi te same zmogle ogromne stroške za novo centralno mlekarno, skozi katero pojde dnevno 60.000 litrov mleka, ki naj bi se prodajalo v zapečatenih steklenicah.

Na vsak način je združna oblika za tako mlekarno najboljša. Ali članstvo naj bi ne bilo omejeno le na mlekarnice proizvajalke, ampak bi se moral krog članov razširiti tudi na večje konsumente.

Ker bodo stroški znašali več milijonov lir, se bo dal načrt udeležiti le tedaj, ako bo novi tržaški mlekarni zagotovljeno dolgoletno posojilo, brezobrestno ali vsaj s prav nizko obrestno mero. Zato se pa mora pobrigati mestna občina, ako noče, da ne pride centralna mlekarna kapitalistom v roke, kajti gotovo je, da se bodo skušali dosedanji večji prekupčevalci z mlekom v Trstu, ki so imeli pri vsakem litru mleka 40 stotink dobička, ohraniti za vsako ceno in zavladati v novi centralni mlekarni ter na ta način dobiti v roke monopol mleka za Trst.

Zadružništvo

RAZTEGNITEV ITALIJANSKEGA ZADRUŽNEGA ZAKONA NA NOVE POKRAJINE.

S kr. zakonskim ukazom z dne 7. avgusta 1925, št. 1783 (U. L. št. 247 z dne 23. oktobra 1925) se je uveljavil v naših krajih italijanski zakon o zadružništvu. Iz površnega pregleda novih predpisov smo ugotovili, da ostane za naše stare zadruge skoro vse pri starem. Torej je vsako vznemirjenje neumesno.

V prihodnji številki bomo o zakonu nekoliko obširneje poročali.

I. V.:

K SEDANJIM NALOGAM NAŠIH POSOJILNIC.

(Konec.)

Posojilnica pa naj, ako ji dopušča denarno stanje tudi pripomore produktivnim zadrugam posojilničnega okoliša do zboljšanja in razširjenja njihovega obrata v kolikor take zadruge nudi-

jo zadostno varnost zaupanih jim sredstev, in v kolikor jim je prospevanje zamčeno.

Da bi posojilnica sama pričela s kakim produktivnim obratom, ali pa razširila si namen s prodajo kmetijskih pridelkov svojih članov, ni svetovati. Vodstvo takih obratov ni lahek in enostaven posel. Nevarnost je torej večja. Vezalo bi ji to ob povojni draginji stavb, strojev ter ob potrebi večje obratne glavniče tudi preveč njenih denarnih sredstev in bi težko imeli tudi vsi njeni člani interes na dotičnem obratu. Vsled tega ne bi ti najbrž soglašali z njegovo uvedbo. In končno bi se moglo v slučaju neuspeha in z njim zvezane zgube omajati zaupanje ljudstva do posojilnice in jo pripraviti v težak položaj.

Večje posojilnice, ki uradujejo vsak dan, razširijo naj svoje delovanje tudi z uvedbo nakazilnega poslovanja za svoje člane in z drugim denarnim poslovanjem, ki se jim nudi, kakor z menjavo

tujih valut, z eskomptom menic svojih članov itd.

Vse zgoraj naznačene naloge vršijo lahko posojilnice, ki dobe v svojem okolišu za to potrebna sredstva, to je one, katerim zaupajo vlagatelji več denarja, kot ga potrebujejo posojilnični člani v svojem gospodarstvu, in, ki morajo zaradi tega nalagati odvišen denar pri Zvezi. Ne morejo jih vršiti, in tudi ne smejo, pa one, katere ne dobijo v svojem okrožju zadosti vlog, bodisi, da je okoliš, v katerem delujejo siromašen, bodisi da ne uživajo zadostnega zaupanja pri ljudstvu, in ki so vsled tega prisiljene, da iščejo pomoči pri Zvezi, ako hočejo pripomoči svojim članom do denarnih sredstev.

Take posojilnice naj omejijo svoje poslovanje le na dajanje manjših kratkoročnih posojil in na skupno naročanje gospodarskih potrebščin, ako ni tam že druge zadruga, ki bi to drugo nalogo vršila.

Ker je poslovanje z zadolžnicami ob sedaj veljavnih pristojbinskih predpisih predrago in preveč zapleteno, morajo se poslužiti posojilnice pri dajanju manjših posojil menic, in zato naj bode z ozirom na zakonito določbo o meničnem zastaranju najdaljši rok, ki ga določijo za vrnitev 3 leta. Posojilnični člani pa rabijo tudi večja posojila na daljše roke, katera se navadno vknjižijo na dolžnikovo posestvo. Takih posojil posojilnica z nezadostnimi sredstvi ne more dajati, stopi pa naj v dogovor s kako večjo denarno zadrugo, ki sme po svojih pravilih tudi v njenem okolišu dajati posojila, in naj svojim članom pri dobavi večjih dolgoročnih posojil nudi potrebno pomoč, s tem, da jim daje po-

jasnila, napravlja prošnje, nakazuje obresti itd.

Posojilnici, ki ne dobi zadostno hranilnih vlog vsled pomanjkanja zaupanja do nje, mora biti največja skrb, da si pridobi zaupanje onih ljudi, ki imajo prihranjen denar, a ga skrivajo doma. Zato mora i taka posojilnica imeti v blagajni zadostno gotovine, da manjše zneske vlagateljem lahko takoj izplača. I do 2% vsote hranilnih vlog naj ima vedno taka posojilnica razpoložljive gotovine v blagajni. Obresti, ki jih izgubi s tem, da leži denar neplodonosno v shrambi, pridobi gotovo s tem, da dobi vloge, ki bi jih sicer ne dobila. Kajti vest, da se pri posojilnici hitro dobi denar, ako se ga rabi, razširi se med ljudmi in tako pride posojilnica do dobrega glasu, pridobi zaupanje in z njim nove vloge. Razumljivo je in zato ni potreba posebej povdarjati, da je potrebno k pridobitvi zaupanja med ljudstvom tudi to, da posojilnica pri dovoljevanju posojil in sploh v vsem svojem poslovanju previdno in natančno postopa.

A ne zadostuje le, da ima posojilnica vedno nekaj gotovine v blagajni, kajti to lahko hitro izčrpa, treba je tudi, da si prikrbri zaslombo pri Zvezi in pri njej zagotovi primeren kredit, katerega naj ne uporablja v ničesar drugega kot v morebiti potrebna izplačila hranilnih vlog. Ta kredit naj je v gotovem razmerju z vsoto hranilnih vlog, v normalnih razmerah naj bi znašal prilično petino iste.

Če v zgoraj naznačenih smereh unapredimo poslovanje naših posojilnic, storimo korak naprej k izboljšanju našega gospodarskega položaja. To naj nam bo vedno pred očmi.

Naročniki! Je nekaj naročnikov, ki kljub posebnemu opominu, niso še izvršili svoje dolžnosti Pošne položnice, ki smo jim jih poslali, so za poravnavo naročnine, če bi kdo tega ne vedel. Vsak naročnik, ki list dobiva, naj torej poravna zastanek na naročnini. Znesek 10 lir za list takšnega obsega, kakor je Gospodarski vestnik, pač ni mnogo. Bliža se konec leta, vsak ima rad svoje račune v redu, tudi naša uprava ima svoje obveznosti, ki jim mora zadostiti. Prosimo torej, da vsi zamudniki poravnajo naročnino čimprej, da ne bo potem pritožb, če lista ne dobijo.

Živinoreja

Živinozdravnik Gerbic Josip:

DVE VRAŽI: ROG REZATI IN GOVEDO JE PIČIL »ŠPEC«.

V nekaterih naših hribovskih vaseh imenujejo skoro vsako bolezen goveda »rog«. Kaj pa je to, bodo vprašali razumnejši živinorejci? Pod imenom »rog« razumejo nekateri naši živinorejci skupino vseh mogočih bolezní, katerih sedež naj bi bil nikjer drugje kot v očesu goveda. Ko govedo oboli, pride v nekaterih naših gorskih vaseh »star, izkušen« mož, kateri odreže iz očesa goveda košček hrustanca, ležečega v koticu pod doljno trepalnico. »Kaj vsega ne naredi nazadnjaška butica takega mučitelja živali! Iz očesa nekaj rezati z zamazanim rezilom, ta je pa lepa«, bodo vzkliknili naši razumnejši živinorejci.

Človek bi skoro ne verjel, ko bi pisec teh vrst ne videl sam posledic takega nespametnega početja. In niso to posamezni slučaji, ko takle padar-mazač oškoduje posestnika goveda za težke novce. Saj se neredkokrat zgodi, da se po rezanju »roga« govedu vname oko. Zraven tega še to nespametno trpinčenje živali! Opozarjamo razumnike, ki bivajo v teh krajih, naj dopovedo govedorejcem, da bolezni imenovane »rog« sploh ni, mazaču-mučitelju pa bi bilo najbolje dati po prstih.

Še neka vraža je, v katero verujejo nekateri naši živinorejci. Ko se na domači živali pokažejo kake otekline, katere zamorejo izvirati iz prav različnih vzrokov, tedaj vlada mnenje: te otekline so nastale vsled pika majhne živalice imenovane »špec« ali kakor jo bomo drugače imenovali rovka ali špiemuš.

Posebno naše gospodinje so v skrbeh, ko zateče kravi vime in prične vsihati mleko. Tudi takrat zadene krivdano nedolžnem nenevarno rovko. Otekline in vnetje na vimenu imajo čisto druge vzroke, pa o tem enkrat prihodnjič.

Živinorejci! Časi, ko so razni mazači in vedeževalci vladali nad vašo živino so prešli. Kjer so taki stari, splošno škodljivi predsodki še na dnevnem redu, treba je napeti vse sile, da izginejo.

Ing. Podgornik Anton:

NAPAČNO ZIMSKO KRMLJENJE.

Veliko napako delajo mnogi naši živinorejci, da krmijo svoje živino enolično, ko začne enkrat zimsko krmljenje. Živina dobiva dan za dnevom eno in isto krmo in toliko, kolikor jo hoče žreti. Vse to pa se dela brez vsakega preračunanja in preudarka. Pri takšnem enostranskem krmljenju niso krave nič kaj posebno mlečne in tudi drugače se jim ne pozna, da dobivajo obilo krme, zlasti če se krmí le srednje dobro ali slabo seno. Porabi se mnogo krme, dobička pa je le malo ali nič. Pa kaj se pogostoma pripeti še takšnemu živinorejcu, ki ne gospodari prav s svojimi krmili in krmí svojo živino sicer obilno toda enostransko? Okrog Svečnice ali pa še prej opazi, da se je njegova zaloga sena že preveč skrčila. Tedaj se začne bati, da mu ne bo zadostovala krmiska zaloga do paše in zelene krme, in začne pokladati živini krmo v manjših odmerkih. Ko poidejo in zmanjkajo še okopavine (krmiska pesa, korenje itd.), dobiva živina slednjič le še toliko krme, da se vzdrži pri življenju, toda hujša vedno bolj. Ko postane senena kopa že prav majhna, se začne krmiti še slama, včasih celo nastelj. Tudi se takrat nakupijo močna krmila, da se živina prehrani do težko pričakovane spomladanske paše. Ako spomladna paša zapozni, mora takšen nepraktičen živinorejec svojo živino odprodati navadno prav po nizki ceni ali pa dokupovati največkrat le malo vredno seno za drag denar.

Vse drugače pa se bo sponeslo zimsko krmljenje, če pravilno preračunimo ob začetku zimskega krmljenja, koliko

krmil imamo za zimo na razpolago, koliko sena, ctave, slame, krmske pese, žita itd. Tudi moramo že sedaj presoditi, koliko močnih krmil je treba, da bo vse naše krmljenje čez zimo uspešno. Moč na krmila je potem dokupiti v večji ali manjši množini, kakor nam pač dopuščajo denarne razmere, že v početku zimskega krmljenja. Le če vemo za množino vseh krmil, ki pridejo pri zimskem krmljenju v poštev, lahko določimo, kako posameznih krmil smemo pokladati vsak dan živini, da bo vse krmljenje skozi celo zimo kolikor mogoče enakomerno, ter pa tudi kolikor mogoče dobro in izdatno. Le dovolj dobro in primerno krmljena živina nam bo plačevala krmo z zadostno množino mleka, z vztrajnim delom in s tem, da se nam čimpreje opita. Od slabo krmljene živine pa ne pričakujmo nikakih dohodkov. Zato pa zelo nespametno ravnaajo tudi oni živalorejci, ki hočejo prerediti čez zimo preveč glav živine. Vsak tak naj pomni, da vedno več neseta dve dobro in primerno krmljeni živali, kakor pa tri slabo krmljene. Število glav živine mora biti vedno v nekakem skladu ali razmerju z množino pridelane krme. Boljše je vedno imeti malo živine in isto dobro krmiti, kakor pa preveč živine in isto slabo krmiti.

G. F.:

KROMPIR KOT HRANA ŽIVINI.

Redilna vrednost krompirja za človeka je znana. A tudi za živino znači krompir dobro krmo. Biti moraš pa previden, ko ga pokladaš živini, ker drugače si znaš nakopati raznih nevšečnosti, tudi hujše vrste. Krompir vsebuje v izobilju škroba, dušičnatih snovi itd., ki vse vplivajo izborno na razvoj telesa, kakor tudi na proizvodnjo masti.

Krompirjeva hrana je za prašiče prav primerna. Pokladati pa je ne smemo nikdar v surovem stanju, temveč vedno le kuhano, dobro zmečkano in mešano z žitom (turšico itd.) V posameznih slučajih pa dajajo živini surov krompir n. pr. brejim svinjam, da se prepreči zapeka. To dosežemo sicer

lahko tudi z nekoliko zelene krme in s peso. Dober način pripravljanja krompirja za prašiče je sledeči: kuhan krompir naj se zmasti kot močnik, primeša naj se mu nekaj gorke vode in nekaj zdrobljenega žita, ali pa otrob; ko se je zmes pohladila, naj se ji doda nekoliko krušnega kvasa, vse skupaj naj ostane potem en dan na zraku. Mešanica nekoliko zavre in postane na ta način bolj okusna in lažje prebavljiva.

Tudi goveji živini prija krompirjeva hrana. Teličkom naj se poklada le kuhan krompir v malih množinah, vedno s kakim pridatkom. Odrastli goveji živini se lahko daje krompir v izmeri največ do polovice dnevnega odmerka hrane. Pozimi prija krompir, pomešan z drugo pičo, posebno volom, ko počivajo. Pri kravah povzroča lažje propuščanje mleka. Vendar se prav pri kravah ne sme pretiravati s pokladanjem krompirja, ker bi drugače dobilo mleko nek neprijeten okus, imelo bi malo toščobe, in bi se iz njega le s težavo delalo maslo. Krompir otežuje prebavljanje, onemogoči prežvekovanje itd. Živini, ki jo pitamo, lahko dajamo velike množine krompirja, zmešanega s surovimi krmili. Tudi ovcam lahko pokladamo krompir v primernih množinah, toda vedno le kuhan, ker bi drugače mogel povzročiti mehurne kamne in vnetje skalnih organov. Za konje krompir v splošnem ni. Žrebetom, brejim kobilam in za težko delo rabljenim konjem pa ga nikdar ne dajaj!

Tudi za pitanje kuretine se lahko rabi kuhan krompir, zdrobljen v močnik in mešan z zrnjem. Kokošim, ki nosijo jajca, pa ne dajaj ga, ker, kakor pri kravah, dobijo tudi jajca nek neprijeten in slab okus.

Nerodno je pri krompirju to, da vsebuje precej strupa. Ta se še bolj zgosti in postane bolj nevaren, ako je krompir napaden od boleznii, ali ako je pognal kali. Treba je torej paziti pri krompirju: prebirati ga je treba in pa dobro hraniti. Potem pa, pokladaj ga vedno kuhanega, nikoli surovega.

RAZSTAVA GOVEJE ŽIVINE NA LJUBLJANSKEM VELESEJMU.

Ta razstava nas zanima le toliko, ker so bile na njej razstavljene živali istih oziroma sličnih govejih pasem, s katerimi skušamo tudi po naših krajih izboljšati in povzdigniti domačo govedorejo. Tako imamo na Tolminskem in v idrijskem sodnem okraju belansko govedo, ki je nastala iz križanja stare belanske goveje živine v belanski dolini na Koroškem in iz *pingavske goveje pasme*. V postojnskem, senožeškem in nekdanjem vipavskem sodnem okraju se goji *simodolska pasma*. V goriško okolico, Brde, na Vipavsko (izvzemši nekdanji vipavski sodni okraj) in Kras, v tržaško okolico, v bistriški sodni okraj in deloma v Istro pa je upeljana švicarska rujava pasma oziroma tej slična *montafonska pasma*.

Vredno je, da izvejo tudi naši živinorejci, kaj piše »R« v »Kmetovalcu« o živalih pingavske, simodolske in montafonske pasme, ki so bile razstavljene na omenjeni razstavi. To pa prav posebno iz razloga, ker je pri nas nekaj veljavnejših živinorejcev, ki se, vsaj kar mi vemo, ne strinjajo z mnenjem omenjenega strokovnjaka.

Evo kar piše g. R.:

»Od vseh treh pasem, ki so zadele skupaj na tej razstavi, je vzbujala med živinorejci posebno pozornost *pingavska pasma*, ki se goji po Gorenjskem in je znana splošno pod imenom *gorenjska cikasta živina*. Ta živina je sad domačih živinorejskih razmer na Gorenjskem, je najbolj utriena in se najbolj prilaga tej pokrajini. Videli smo prav lepe in dobre živali, ki so se uspešno merile z živalmi ostalih pasem, tako glede na svoja notranja svojstva, kakor tudi glede na vnanjost. Živali so bile iz kranjskega in kamniškega okraja. S skrbnim odbiranjem in boljšo rejo, zlasti v prvi mladosti, se da ta goved še izdatno izboljšati v svojih lastnostih. Pospeševati je pri njej še dalje boljšo mlečnost in lepšo vnanjost. Vsako cepljenje z drugo pasmo bi bilo pogrešno. Razstavljene ži-

vali so odnesle 7 prvih premij in 4 častne diplome.

Lisasta planinska živina je bila zastopana po *simodolski živini*, ki se v obče odlikuje po svoji telesnosti in po raščevitosti. Večji del so bile živali mešanokrvne, potomci precepljene pingavske živine. Bele lise po glavi in životu so bili glavni znaki simodolske krvi. Ta pasma se je zanesla v naše kraje z najboljšim namenom, vendar uspehi niso taki, kakor se je pričakovalo. Razlika v rejskih razmerah je prevelika, da bi mogla ta pasma dalje prodirati. Danes je po naših krajih tudi težko skrbeti za napredovanje te govedi s tujimi plemenjaki. Značilno je, da se je priznala za to goved samo 1 prva premija in 4 častne diplome. Simodolska goved je vajena od prve mladosti na močno in mlečno hrano in pozneje na pašo. Izključna hlevska reja ni zanjo. Živali izgube svoje ravne in skladne oblike, in nazadnje tudi v svoji hasnovitosti.

Številčno je prednjačila *montafonska pasma* iz dolenjskih krajev in ljubljanske okolice. Ocenjevalna komisija je priznala 6 prvih premij in 5 častnih diplom. To pleme je cenjeno radi svoje dobre mlečnosti in sodi po tej svoji lastnosti prej v Ljubljansko okolico kakor simodolska pasma. Danes se ponša s cepljenci te pasme sodraška in velikolaška okolica, kjer se kaže veliko smisla za uprežanje krav, da pridejo na ta način živali do potrebne hoje in gibanja na planem. Nadaljevalno izpodrivanje domače krvi s to pasmo bi pa tudi ne bilo na mestu, ker nam manjka vseh tistih pogojev, ki so potrebni popoljnemu razvoju in hasnovitosti te pasme. Dolenjska stran je poklicana gojiti slejkoprej enobarvno sivo in pšenično goved. S skrbnim odbiranjem in uestaljenjem domače reje se bo dalo doseči še lepih nadaljnjih uspehov. Vcepljevanje montafonske krvi naj pomaga predvsem izboljšanju mlečnosti.

Rabite OREHOVE TROPINE, najcenejše močno krmilo!

K. M.:

O KATARJU NA SPOLOVILIH GOVEJE ŽIVINE.

To bolezen povzročajo zelo majhne, pikčaste, okrogle glivice (streptokoki), ki začnejo delovati v velikih množinah in povzročijo bolezen najprej v sluzni koži spolovil, kjer se napravijo nekaki majhni, mnogoštevilni izpahljaji, in kjer začnejo limfatične žile ali žile-mezgovnice.

Zdrava sluzna koža ali sluznica v spolovilih govedu mora biti vedno gladka, svetla in svetlordeče ali rožaste barve. Iz spolovil se navadno ne izteka nič. Če so se pa zanesle prej imenovane glivice v hlev, potem opazimo že lahko čez nekoliko dni, kako uničujejo prej imenovane glive staničje sluznice v spolovilih. Na sluznici se pokažejo za proseno zrno veliki ali dvakrat tako veliki izpahljaji, ki se dobro razločujejo po svoji temno-rdeči barvi od sluznice, ki je svetlo-rožasto-rdeča. Če potegnemo s prsti črez kožo-sluznico, občutimo, kakor da bi potegnili s prsti na lahko črez ribežen.

Ti izpahljaji ne manjkajo nikdar in so najbolj zanesljivi znaki za spoznanje bolezni; temu se pridruži še beljakovinstvo tok iz spolovil. Tok so primešani gnojni koščki, ki so več ali manj podobni sirastim koščkom v sesirjenem mleku.

Prenašanje bolezenskega strupa, namreč kroglastih glivic, se vrši največkrat pri pripuščanju ali plemenitvi na ta način, da okuži bolna krava bika na spolovilih, ali pa okuži bolan bik kravo pri skoku. Okuženje v hlevu se vrši z dotikanjem ali pa prenašanjem, kakor n. pr. z orodjem za snaženje.

Tekočina, ki se radi bolezni izloča v kravji nožnici, zamori seme, kar je vzrok, da ostane krava še nadalje neoplojena. Pa tudi če bi slučajno nekaj semena ostalo živega in bi se krava oplemenila, se zarodek ne more sprejeti v maternici, ker je ali vneti ali pa vsaj prevlečena z zarodku škodljivimi snovmi. Tak oškodovan zarodek krava zvrže. Če pa ostane krava delj časa breja,

potem je še vedno nevarno, da pri nadaljnjem razvoju bolezni krava zvrže v času od 4. do 8. meseca brejosti, ker zaidejo kroglaste glivice med površje maternice in zarodek, razderejo zvezo med obema in tako preprečijo zarodku nadaljno prehranjevanje.

Bolezen se da preprečiti le na ta način, ako začnemo delovati proti isti povsod, kjer se nahaja. Pred vsem pa moramo bolezen spoznati. Vsakdo naj odpre in pregleda spolovila pri posameznih kravah in junicah. Zdravijo pa to bolezen na sledeči način:

Vse okužene živali denejo v skupen prostor, zdrave pa ločijo od obolelih. Vsak dan zjutraj izpirajo bolnim živalim s pomočjo kavčukove cevi spolovila. Tekočina, s katero se izpira, sestoji za dve kravi iz 10 l gorke skuhane vode, kamor smo prilili 10 žlic lizola ali 10 žlic bacilola. Ko je izpiranje končano, vtakne se v spolovila bolne živali zamašek iz bombaževine (vate). Ta zamašek, poprej dobro namoči v raztopini iz 1 g ihtargana in 1 l skuhane vode. Zamašek mora biti tako velik, da obstane nepremično v spolovilih in se tako dotika kože-sluznice. Paziti je posebno, da se ta bolezen ne prenaša po bikih na kravo, in obratno. Zato je potrebno, da se vsak bikorejec prepriča, je-li privedena krava, zdrava ali ne, ker drugače, se bik okuži in prenese dotično bolezen pri poznejšem pripuščanju tudi na zdrave krave in junice. Priporoča se torej, da se biku po dovršenem skoku izperejo spolovila z 1% lizolovo raztopino.

RAZSTAVA V KOBARIDU.

V Kobaridu se bo vršila dne 16. novembra 1925 razstava *goveje živine* belanske in *žrebet* kobariške pasme po sledečem sporedu:

1. *Goveja živina*. — Razred A. 1. Junčki od 6. do 12. mesecev; 2. Junčki od 12. do 18. mesecev; 3. Biki od 18. mesecev naprej; 4. Uvoženi biki.

Razred B. 1. Telice od 6. do 12. mesecev; 2. Telice od 12. mesecev naprej z

mlečniki; 3. Junice z dvema stalnima zoboma; 4. Breje krave ali krave s teletom.

II. Konji. — Razred A. 1. Žrebeta nad leto stara.

Razred B. 2. Žrebeta pod letom.

Pravilnik. — Čl. 1. Dne 16. novembra 1925 se bo vršila v Kobaridu razstava goveje živine belanske in žrebet kobarške pasme. — Čl. 2. Živali bodo morale biti na razstavišču najkasneje ob 9. uri. — Čl. 3. Priglasitve sprejema pripravljalpi odbor v Kobaridu najkasneje do 8. novembra. — Čl. 4. K tekmovanju ne bodo pripuščene živali, ki nimajo pasemskih znakov, ki so slabo ustvarjene in ki imajo dedne napake. — Čl. 5. Razstavljene živali bodo morali čuvati lastniki ali njih zaupniki. — Čl. 6. Vsako obdarovalno sodišče bo sestavljeno iz treh članov. Število potrebnih obdarovalnih sodišč bo odvisno od števila razstavljenih živali. Razsodniki se izberejo izmed živinorejcev, ki niso razstavili živine. — Čl. 7. Podeljevala se bodo darila v denarju, svetinje in diplome. Posamezna darila v denarju bodo znašala največ 200 lir. — Čl. 8. Darila bo nakažal odbor na podlagi razvrstitve, ki jo predloži obdarovalno sodišče. — Čl. 9. Darila v denarju se izplačajo takoj po zaključku razstave. Svetinje in diplome dobe obdarovanci na dom. Darila, ki jih predvideva spored, se nakažejo le za vredne živali. — Čl. 10. Živinorejcem, ki priženejo živali iz bolj oddaljenih kra-

iev že dan pred razstavo v Kobaridu, se izplača za vsako prignano žival po 15 lir dnine. — Čl. 11. Živali, ki se priženejo na razstavo, so podvržene obstoječim predpisom živinozdravstvenega reda. — Čl. 12. Sedež pripravljalnega odbora je v Kobaridu na domu gospoda Antona Juretiča, predsednika odbora. Pojasnila daje predsedništvo odbora in kmetijski urad v Tolminu.

REJA GOLOBOV.

Reja golobov posebno naših navadnih vrst je na sploh jako enostavno opravilo. Kljub temu pa ne smemo prepustiti živali samim sebi. Najčešče grešimo proti golobom s tem, da se premalo oziramo na snago v golobnjaku.

Odpadke golobov moramo vsaj enkrat na teden odstraniti; porabimo jih prav dobro na vrtu. Tudi gnezda moramo večkrat pregledati, ali so snažna. Star materijal naj se odstrani iz gnezd. Semtertja naj se temeljito osnaži ves golobnjak, vsi lešeni deli, strop, tla in stene, naj se operejo in roškropijo z apnenim beležem. Na 1 l beleža naj se doda še 20 g surove karbolne kisline, ki uniči bacile in golazen. Tudi palčice, na katerih golobje postopajo naj se od časa do časa operejo z vrelo vodo in na to razkužijo z apnenim beležem, ki mu je primešana karbolna kislina. S takim ravnanjem bomo znatno pripomagali golobom do lepšega razvitka.

Mlekarstvo

C. T.:

MLEKO ZA SIRJENJE.

Kakor vsaka, tako rabi tudi sirarska obrt svoje posebno surovine, ki so mleko, sirišče in kisal. Mleko je najvažnejša surovina v sirarstvu. Še tako izučeni in praktični sirar ne more izdelati dobrega sira, ako je mleko nezdravo in polno napak. Zato pa pripada živinorejcem samim glavna skrb in naloga, da dobijo od svoje mlečne živine le takšno mleko, ki

je sposobno za izdelovanje sira in drugih mlečnih izdelkov. V lastno korist in dobiček naj upoštevajo živinorejci in člani siraren:

1. da prinašajo v sirarno le mleko od zdrave živine;

2. da krmijo mlečno živino kolikor mogoče naravno;

3. da pazijo pri in po molzenju ter pri spravljanju mleka v sirarno na največjo snago.

Glede zdravja živine se mora ome-

ni, da vsaka prehitra menjava krme, posebno spomladi in jeseni povzroča slabo in neredno prebavljanje. To ima za posledico, da dobivamo potem nenormalno mleko, kar seveda jako slabo vpliva na poznejše dozorevanje sira. Vsakemu članu združne sirarne je nadalje znano, da mlezivo ali prvo mleko, ki ga dobimo od krave takoj po otelitvi, ni dobro in sposobno za sirjenje, ker je drugačne sestave kakor navadno mleko. Zato pa se sme začeti oddajati v sirarno mleko mladovne krave šele čez 10 do 14 dni po otelitvi. Vendar pa se sirar tudi tedaj ne sme zanesti, da je mleko že dobro in sposobno za sirjenje. Dobro je, da ga pregleda in preskusi na sposobnost za sirjenje. Tako se izogne usodepolnim posledicam, ki bi se brezdvomno pojavile, ako bi prevzel in uporabil za sirjenje še nesposobno mlado mleko. Prav tako je nesposobno za sirarske namene mleko od krav, ki so breje nad $7\frac{1}{2}$ mesecev ali ki jih molzemo le še po enkrat na dan. Dalje ne smemo oddajati v sirarne mleka od krav, ki imajo bolno vime ali ki bolehalo za drugimi boleznimi in ki jih zdravimo z notranjimi zdravili. Izključeno za sirarski namen je tudi mleko takih krav, ki se venomer pojajo ali imajo pojatnico.

Za izdelovanje sira najbolj uporabljivo mleko nam daje zlasti ona mlečna živina, ki jo krmimo kolikor mogoče naravno. Naravno pa krmimo takrat, ako dobiva mlečna žival po zimi dobro in zdravo seno, poleti pa dovolj dobre paše. Pri današnjih razmerah sicer ni mogoče vedno tako krmiti, vendar pa je potrebno in koristno, da ne krmimo mlečne živine s takšnimi krmili, ki škodujejo *kakovosti in sposobnosti mleka za sirjenje*. Večji del vse krme, ki jo dobi mlečna živina, naj zavzema dobro seno ali dobra paša. Pokvarjena, kipeča ali pokipečla krmila n. pr. pokvarjena moka, mokri pivni odpadki, žarke ali žaltave oljnate tropine, ugreta zelena krma, odpadki od sadja, zelje, repa itd. se ne smejo krmiti. Tudi sirotko ni krmiti mlečnim kravam, ker pridejo posebno z

mlečnimi ostanki neugodne okisevalne glive in kvasi v mleko. Predvsem pa je paziti, da ne povzročiš s krmili driske, ker ravno s tankim govejim blatom se zanesejo lahko v mleko glive, ki povzročijo napenjanje sira ali druge napake v siru.

Za dobivanje dobrega in zdravega mleka je največje važnosti vsestranska snaga. V dosego tega je treba hlev sam tako urediti, da odgovarja vsem današnjim zahtevam, ki se stavijo na hlev. Hlev mora biti dovolj zračen, svetel, snažen, topel in suh. Le v takšnem hlevu se mlečna živina tudi dobro počuti in ostane zdrava. Da pa se mlečna in tudi druga živina naužije prav svežega in čistega zraka, spuščajmo jo redno vsak dan na prosto tudi pozimi v to svrhu prirejen in ograjen prostor ali tekališče. Živino samo je treba vsak dan redno snažiti. Zamazano vime očistimo pred molženjem z mlačno vodo in ga posušimo s čisto brisačo ali čisto slamo. Molzimo vedno pred krmiljenjem živine. Prve curke mleka pomolzimo v posebno posodico, ostalo mleko pa v čeden molznjak, ki ga uporabljamo le za moljenje in nič drugega. Pomolženo mleko izlijemo vedno izven hleva v čisto prenosno ali prevozno posodo, ki jo zaprimo s pokrovom še le tik pred spravljanjem v sirarno. Pa tudi med prenosom ali prevozom v sirarno ni dobro, da zapremo mleko s pokrovom neprodušno. Zato pa morajo biti v pokrovu vsake posode zračnice, skozi katere lahko odhaja tudi med prenašanjem ali prevozom iz mleka slab zrak, ki je prišel v mleko med molženjem. Mleko se med potjo ne sme zadržati. Pomolženo mleko je čimprej neprecejeno spraviti v sirarno. Za izdelovanje sira namenjeno mleko je najbolje, da ga prenašamo v sirarno, v nalašč za to napravljenih posodah. Ako pa moramo vsled oddaljenosti sirarne mleko prevajati, je to vršiti le v vozovih na zelo dobre zmeti in prav previdno, da se mleko med potjo preveč ne pretrese. Čim manj se mleko med prevozom pretrese, tem uspešnejše se da potem usiriti. V Švici,

na Predarelskem in Algajskem donašajo mleko v sirarno v nahrbtnih mlečnih posodah. Kdor pa tamkaj dovažajo mleko na vozovih z dobrimi zmetmi, mu je strogo zapovedano, da sme voziti le počasno in nikdar hitro. Ker vpliva predolg in prehitel prevoz jako slabo in neugodno na dobroto in uporabnost mleka posebno za izdelovanje trdega sira, kakoršen se izdeluje tudi pri nas, ni priporočljivo zbirati in dovažati mleko iz krajev, ki so preoddaljeni od sirarne. V sirarno naj torej dovažajo mleko za podelovanje v sir iz okoliša, ki sega pol ure ali pri glad-

kih voznih poteh tudi do poldruge ure hoda daleč na okrog. Le tako je mogoče zabraniti, da ne bodo trpele gotove snovi v mleku — tolišča in sirnina — vsled predolgega tresenja in sploh pregibanja v posodi med nošnjo ali vošnjo. Kakor pa ni ugodno, da prihaja mleko od predalet v sirarno, prav tako ni priporočljivo in je negospodarsko, ako so si sirarne preblizu ena drugi, kar lahko opazujemo na Tolminskem, kjer so ponekod celo po dve sirarni ali mlekarni v eni in isti vasi. Čas bi že bil, da se te negospodarske razmere nehajo.

Čebelarstvo

Gorkič France:

SLADKOR ZA PITANJE ČEBEL.

Letošnja letina se smatra v naših pokrajinah na sploh za slabo. Ako je to res za splošni pridelek, velja ta trditve še v večji meri za naše čebelarstvo, ki ga je letos zadela prava katastrofa: odrekla je spomladna in poletna, a popolnoma odpovedala je jesenska paša. Marsikateri izučen čebelar je moral letos avgusta krmiti svoje čebele, da, nekaterim znanim čebelarskim veljakom, je celo nekaj panjev poginilo. Če se je to dogajalo na zeleni veji, kako je moralo biti šele drugod! Ni čuda torej, da so nekateri čebelarji, prisiljeni vsled dejanskih razmer, maloštevilnosti družin, nikakih medenih zalog, morali združiti po dva, tri in tudi štiri svoje panje in jih pitati, da jih rešijo drugače gotove smrti. Ker ni na sploh medu v deželi, so čebelarji morali poseči po sladkorju in plačevati zanj običajne tržne cene.

Bili so časi, ko je državna uprava, ki je upoštevala velik pomen čebelarstva za kmetijsko gospodarstvo, šla v takih hudih letinah čebelarjem na roko s tem, da jim je dala potom njihovih organizacij neobdačen sladkor za pitanje čebel. Videč letošnji skrajno žalostni uspeh

čebelarskega leta in oziraje se na prejšnje slučaje, je Slovenska čebelarska zadruga smatrala za umestno, da naprosi kr. vlado, naj priskoči našemu čebelarstvu, ki mu letos prede prav huda, na pomoč s tem, da prepusti zadrugi zadostno neobdačenega sladkorja za pitanje čebel, ki bi se razdelil med potrebne člane v razmerju s številom njihovih panjev. Da bi svoj korak še bolj podkrepila, je stopila zadruga potom kmetijskega urada v Gorici v dogovor z videmsko čebelarsko organizacijo in s videmsko finančno intendanco, ki je naši prošnji naklonjena. Končna rešitev pa pritiče ministrstvu narodnega gospodarstva, carinsko ravnateljstvo v Rimu, ki nam do danes, ko to pišemo, ni še dalo odgovora.

Da bo zadruga vedela, koliko sladkorja bi čebelarji rabili, jih je pozvala naj prijavijo svojo potrebo in število panjev. Razen tega je določila da morajo za vsak prednaročeni kg sladkorja predplačati 2 liri. Odziv je ogromen. Naročila se sprejemajo, dokler ne dobi Zadruga končne rešitve svoje vloge. V poštev pridejo le ona naročila, ki so pospremljena z denarjem v gorenjem razmerju. Razumljivo je, da bodo sladkor dobili le člani. Oni, ki niso še člani, ki pa so se za sladkor prijavili ali se še prijavljajo

jo, bodo morali pristopiti predno sladkor dobijo. En delež znaša 10 lir, pristopnina 4 lire. Po kateri ceni bo sladkor, danes ne vemo, ker nam ni znan popust, ki nam ga prizna vlada. Razume se, da bo moral biti sladkor, četudi bo denaturiran, uporaben za pitanje, ker drugače ga ne moremo prevzeti.

To je vse, kar vemo o tej zadevi. In kar smo že tudi poročali v našem dnevnem časopisu. Na nešteta pismena vprašanja ne moremo odgovarjati, ker je bila zadeva dovolj izčrpno pojasnjena. Naj se torej nikdo ne čuti užaljen, ako ne dobi na svoje pismo glede sladkorja odgovora. Ko bomo imeli sladkor v zalogi, obvestimo potem časopisja, ali kako drugače, takoj čebelarje, kje naj sladkor dvignejo. Omenim naj še, da se strinjam tudi sam z g. Vodopivcem, ki je v zadnji številki pisal, da hrana čebelam je v prvi vrsti med in da nepravilno ravna, kdor med proda in pita sladkor.

Vodopivec Janko:

ČEBELNI VOSEK KOT ZDRAVILO.

Čebelni vosek, naraven in pristen, je tudi kot zdravilo dobro poznan. Zlasti kot obliž na zunanje otekline in rane je že od nekdaj v rabi in kot tak staroznano zdravilo.

Toda tudi zaužit ima neprecenljivo zdravilno vrednost. V slučaju griže, tudi krvave griže, ki povzročata bolnikom hudih sitnosti in težkih bolečin, je vosek preizkušeno sredstvo. Griža preneha kmalu, ako zaužije bolnik nekoliko medu v mladem, belem satovju. Res je, da ni spraviti voska zlahka po grlu, ako pa deneš v usta s koščekom satovja z medom še grižljaj kruha in vse skupaj lepo prežvečiš, ti na ta način vosek sam zdrkne v želodec. Kot lešnik velik košček voska zadostuje za enkratno »gostijo«. Že po prvem, ali vsaj po drugem zaužitju voska griža popolnoma po-
neha.

Kletarstvo

Gorkič France:

SEDANJI PREDPISI O ŽGANJEKUHI.

Postopoma je šlo. Sprva je nova državna uprava še pristala na to, da smejo sadjerejci in vinogradniki v novih pokrajinah vnovčevati tropine in sadje po starih predpisih, to je, da smejo kuhati iz njih žganje pod dokaj ugodnimi pogoji. Ker ni naše sadje v gorah, ki prihajajo v prvi vrsti pri tem v poštev, ravno prvovrstno, vsled česar ga ni mogoče spraviti vsega na trg, je bilo proizvanje žganja iz tega sadja važen vir gospodarskih dohodkov. Enako velja tudi za naše vinogradnike, ki so si prikuhali iz tropin nekaj žganja, v prvi vrsti za domačo potrebo. Lansko leto je že nameravala vlada, popolnoma odpraviti te ugodnosti, a je končno dovolila žganjekuho še po starih običajih proti polovični pristojbi-

ni. Za letošnjo kampanjo pa so stopili popolnoma v veljavo novi predpisi o žganjekuhi, ki onemogočajo, da bi posameznik doma s tujim kotlom, ki roma od hiše do hiše, pokuhal svoje tropine oziroma odvišno sadje. Istrska finančna intendanca je odklonila prošnjo neke občine, ki je predlagala, da naj se tudi za letos uveljavijo lanskoletne olajšave, češ, da te olajšave niso utemeljene v zakonu. Posredovalo se je sicer pri osrednji vladi, kakor tudi pri tržaški in videmski finančni intendanci, a ni izgleda, da bi naši žganjekuhari dobili kakih olajšav. Sicer pa je bila tudi lanskoletna polovična pristojbina tako odmerjena, da se je z njo v resnici le malokdo okoristil. Ker je torej odbila zadnja ura naši žganjekuhi po starih običajih, nam ne preostane drugega, kakor da začnemo tudi mi z vso odločnostjo uravnavati svoje delovanje v zmislu novih predpisov.

O novem žganjekuharsku zakonu, ki pozna le velike žganjekuharske obrate in ki omenja take obrate posebno na zadružni podlagi je »Gospodarski vestnik« poročal že lansko leto v svoji prvi številki. Ker postaja vprašanje letos še bolj važno, ne bo odveč, ako zapišem par besed o tem v pojasnilo našim vinogradnikom.

Pri nas nam najbolj kaže, da si ustanovimo zadružne žganjekuhe, ker te odgovarjajo najbolj našim razmeram. V Dornbergu na Gorškem se je že lansko leto ustanovila taka organizacija, ki se je dobro obnesla. Drugod se je o tem tudi mnogo kokodakalo, a jajca le ni bilo nobenega. Ena izmed ugodnih strani, ki jih imajo velike žganjekuhe je v prvi vrsti ta, da plačujejo proizvajalno pristojbino le od žganja, ki ga v resnici izkuhajo. Seveda se meri ta pristojbina po moči žganja, po alkoholu. Finančna oblast postavi sama v take obrate poseben števec, ki natančno zaznamuje količino proizvajane alkohola. Števec se uradno zapečati, da ne more nikdo do njega. Vse žganje, ki se proizvaja v kotlu dotičnega obrata, mora skozi njega. Finančna oblast pa pošlje od časa do časa, po lastnem preudarku, na lice mesta svojega preglednika, ki ugotovi količino izdelane alkohola in zabeleži to številko v poseben zapisnik.

Druga ugodnost, ki jo imajo zadružne žganjekuhe, kakor veliki žganjekuharski obrati sploh, je ta, da odmerjene pristojbine za pridelano žganje ne plačujejo tako oziroma naprej, kakor so naši vinogradniki morali do sedaj delati, ampak še le takrat, ko žganje prodajo ali kako drugače vnovčijo. Predpisano pa je, da morajo žganjarne hraniti žganje, dokler ga ne spravijo v denar, v posebnem, v to določenem prostoru, v katerem morejo finančni organi vsak čas izvršiti uraden pregled. Lastnik takega žganjekuharskega obrata, pa naj si bo zadruga ali zasebnik, mora položiti pri finančnem oblastvu primerno svoto kot jamstvo, da bo odmerjeno prisojbino za prikuhano žganje tudi poravnal.

Omenim naj še, da dovoljuje običajno finančna uprava velikim zadružnim žganjekuharskim obratom nekaj popusta pri odmeri pristojbine, največ do 30 lir za vsak hektoliter ugotovljenega alkohola. Ta olajšava se zdi sicer malenkostna, a pri velikem obratu doseže lahko par tisočakov.

Razen naštetih ugodnosti ima velika žganjekuha tudi to prednost, da so obratovalni stroški majhni, to je pridelano žganje stane mnogo manj, kakor ono iz malih obratov s priprostim žganjekuharskimi pripravami. Veliki, vsem zahtevam današnje tehnike odgovarjajoči kotli rabijo razmeroma mnogo manj kuriva, kakor majhni, po starih načelih napravljene kotli. Omenim naj, da se kotli morejo greti tudi s paro, ki se proizvaja v posebnem parnem kotlu. Če druge ne, ima ta okolnost vsaj to pridnost, da se tropine odnosno sadje med kuhanjem ne prismoji, kar se pri navadnih kotlih le prerado dogaja. Drugih možnosti lažjega in boljšega izkoriščanja že prekuhanih tvarin ne bom našteval. Omenim naj le, da morejo odpadki pri pravilno urejeni, veliki žganjekuhi, ki jih vodstvo pravilno izrablja, prinesiti precej v blagajno v kritje obratovalnih stroškov.

Vseh teh ugodnosti pa ne bomo dosegli, ako bomo le čakali in ločeno korakali. Treba je, da se tudi na tem polju združimo v zadrugo, in si ustanovimo zadružne žganjekuhe. Ni jih treba preveč. Rajši manj z večjim delokrogom, ker na ta način si prihranimo na obratovalnih stroških in pocenimo vse proizvajanje žganja. In ravno to je, po čemur moramo z gospodarskega stališča stremeti.

Kako se zadružne žganjekuhe ustanovljajo, bo marsikdo vprašal. Odgovor ni težak. Treba je v prvi vrsti, da se prizadeti vinogradniki in sadjerejci med seboj sporazumejo, in da sklenejo ustanoviti tako zadrugo. Ker je treba za otvoritev obrata tudi na razpolago denar za nabavo kotlov in drugih strojev ter za to primernih prostorov (vsaj dva, kjer se žganje kuha, in kjer se hrani), je

v prvi vrsti tudi na to misliti. Ustanoviti se morajo pravila, primerna za tovrstno zadruho, kar pa ni posebno težavno, ker je v državi že več sličnih organizacij v obratu. V ostalem pa se lahko za navsvete obrne vsakdo na uredništvo »Gospodarskega vestnika«, ki mu pojde po možnosti na roko.

Na delo torej, da ne pojde zopet brez haska lep del pridelka naših vinogradov in sadovnjakov pod zlo.

Ušaj Just:

ŠE NEKAJ O ŽVEPLENEM AMONIJEVEM FOSFATU.

Čul sem, da je nekdo iz Gorice širil po raznih krajih vipavske doline govoric, da se bodo onim vinogradnikom, ki

so rabili od mene priporočeni žvepleni amonijev fosfat, na poletje vina skisala in drugače pokvarila.

Najboljši odgovor na tako govorico so neštivilna priznanja vinogradnikov in strokovnjakov iz cele Italije in Nemčije, kjer se to sredstvo rabi že več kakor 10 let z *odličnim* uspehom. Tudi naši vinogradniki so bili z uspehom, v kolikor so ga dosedaj mogli ugotoviti, prav zadovoljni, ker je mošt, kateremu so dodali to sredstvo, zelo hitro in popolnoma povrel in vina so se začela naglo čistiti, ter ne menjajo barve.

O nas trdijo, da smo izborni vinogradniki, a zanikrni kletarji. Dolžnost naša je, da to trditve postavimo na laž. Pokažimo, da znamo tudi kletariti.

Sadjarstvo

Ušaj Just:

JESENSKA IN ZIMSKA DELA V SADOVNJAKU.

Kmet, ki računa, da mu bo sadno drevje dajalo stalen in primeren dohodek, ga mora oskrbovati, ga negovati in braniti ga pred mnogoštevilnimi sadnimi škodljivci. Kdor tega ne dela in se briga za svoje sadno drevje le tedaj, če je na njem kaj za obrati, ta ne bo imel od njega velike koristi. Če mu bo sadno drevje kaj obrodilo, kar se bo zgodilo navadno le ob posebno ugodnih letih, bo sad navadno piškav, droben in malo vreden. Žalibog, je pri nas največ takih kmetov, ki se za svoje sadno drevje prav nič ne brigajo. Zato ni čudno, da se pri nas sadjarstvo podcenjuje in omalovažuje. Vse drugače bi cenili sadno drevje in vse drugačne pojme bi imeli o sadjarstvu, če bi sadno drevje skrbno in redno oskrbovali. Zlasti bi pa morali posvetiti vso svojo pažnjo umnemu zatiranju škodljivcev, bodisi živalske ali rastlinske naravi, ki povzročajo vsakoletne ogromne škode. Učimo se od Nemcev, naših sodržavljanov v Po-

adižju na nekdanjem Južnem Tirolskem, ki so umeli dvigniti svoje sadjarstvo na zelo visoko stopinjo razvitka. Tudi oni so pred kakimi dvajsetimi leti skoraj popolnoma obupali vsled ogromnih škod, ki so jih njih obširni nasadi leto za letom trpeli od raznih škodljivcev. Ali zdravili so jih pravočasno in začeli so vsi brez izjeme marljivo in redno uporabljati vsa sredstva za uspešno pokončevanje škodljivcev. Uspeh seveda ni izostal! Tako je postalo Poadižje izvrstna sadjarska dežela. Sledimo jim tudi mi. Pričnimo jeseni in nadaljujmo po zimi.

1. Odžagajmo z ročno žago vse suhe, obolele in polomljene veje. Žago moramo nastaviti tik ob deblu ali pazduhi, da ne bodo ostali štori, ki se navadno posušijo in niso za družega kot za napoto. Rano, ki je nastala z žaganjem, zgladimo z nožem in jo namažemo s cepilnim voskom, ali pa s 30% raztopino »Antiparassita« v vodi, kar je cenejši. Puščanje suhih vej na sadnem drevju je škodljivo, ker veje so navadno tudi ognjišča raznih boleznih in skrivališča raznim škodljivcem. Zato jih skr-

ben in razumen sadjar nikdar ne sme trpeti na svojem drevju.

2. Istotako odžagajmo z ročno žago vse veje, ki pregosto rastejo, se križajo in drgnejo, ali pa nerodno ležijo. S tem napravimo hrošnji zrak in svetlobo, kar je neobhodno potrebno za ugoden razvoj sadu in drevesa. Tudi pri tem delu moramo paziti, da ne puščamo štorov, ampak da odžagamo veje tik v pazduhi. Glede postopanja z nastalo rano, velja isto, kar sem povedal v prvi točki. Če je veja velika in težka in je nevarnost, da bi se pri žaganju odčesnila, jo odžagamo dvakrat in sicer prvič en meter od pazduhe proč, drugič pa v pazduhi. S tem preprečimo, da se veja pri žaganju ne odčesne.

3. S škarjami ali kosirjem počistimo vse pankerte, ki so morebiti zagnali na deblo ali vnožju vej.

4. Če je drevo vsled večletne opustitve pod točko 2. opisanega opravila ostarelo in postalo nerodovitno, ga skušamo pomladiti. To storimo s tem, da na kratko odžagamo vse veje, puščajoč samo rogovilo, prilično tako, kakor se to napravi, kadar se precepi staro drevo. To seveda tudi lahko storimo spomladiti, če nam vrsta drevesa ne ugaja. Glede postopanja z nastalimi ranami, velja isto, kar sem navedel v točki 1. Če je pa drevo le preveč opešalo in ostarelo, mu tudi pomlajenje ne bo pomagalo. Tedaj naj mu zapoje sekira svojo pesem. Obstanek takih dreves v sadovnjaku je škodljiv.

5. Ko smo gornja dela dokončali, odložimo rezila in primerno jekleno ščetko v roke. S to ščetko odrgnemo raz deblo in debelejših vej ves morebitni mah in lišaj. To snaženje z jekleno ščetjo nima morebiti samo namena olepšati drevo, ampak tudi odstraniti škodljivi lišaj in mah, ki nudi skrivališča razni škodljivi golazni.

6. Po izvršenem osnaženju, poškopimo drevje in sicer vse veje in deblo z 10% do 15% raztopino »Antiparassita« v vodi. »Antiparassit« je drevesni karbolin, in je iste vrednosti, kakor takozvani »Dendrin«. Za škropljenje se po-

služujmo škropilnice, kakor za trta. Dobijo se tudi manjše ročne škropilnice, ki zelo daleč nesejo in so v to svrhu zelo uporabne. Škropiti smemo seveda samo ob lepem in suhem vremenu. Škropi se lahko v zimskem času, vsekakor prej, ko drevje požene. Pri breskvah in marelicah smemo škropiti z antiparassitom, oziroma namazati s čopičem samo deblo in debelejšje veje, ker »Antiparassit« ožge občutljivo popje teh dreves.

7. Breskve in marelice poškopimo po zimi z raztopino 3 kg modre gallice, 3 kg živega apna in 30 dkg amonjevega klorida v 100 l vode. Zimsko škropljenje s to raztopino je za te sadne vrste jako priporočljivo.

8. Kdor ni rabil »Antiparassita«, ali pod št. 7. navedene raztopine, naj vsaj pobelji z apnenim beležem, ki mu je dodal nekoliko ilovice ali saj, deblo in debelejšje veje. S tem je drevesu tudi mnogo koristil. To beljenje je izvršiti v pozni jeseni.

9. Čim se v jeseni pojavijo prve slane, se pojavi tudi znani pedic, ali mera. Metuljčki ženskega spola tega škodljivca nimajo peroti in so torej prisiljeni lezti po deblo na drevo, da tam zaležejo jajca za zarod gosonic v prihodnjem letu. To nezmožnost letanja tega metuljčka izkoristimo in mu nastavimo past na deblo. Past je čisto enostaven, na deblo pritrjen pas, namazan z lepilom, ki se ne suši. Na tem lepilu se osmoli vsa golazen, ki hoče po deblo na dravo. Najboljše lepivo v to svrhu, je lepivo »Tree Sticky«.

10. Konečno dobro pognojimo drevesu s hlevskim gnojem. Gnoj pokopljemo v krogu pod kapjo drevesa. Mladnemu sadnemu drevju, ki stoji na celini, zrahljamo z okopavanjem zemljo v krogu okolu debela. Prekopan kos naj meri 2 do 3 m v premeru.

11. Debla mladih dreves, katerih lub gre po zimi v slast poljskemu zajcu, je oviti s trnjem, da ne bodo mogli zajci do njih.

12. Konečno naj se vsak sadjar v ostri zimi spomni svojih dobrotnikov, marljivih zatiralcev škodljive golazni,

krilatih ptic in naj jim ob snežnem vremenu, kadar jim primanjkuje potrebne hrane, potrosi malo zrnja ali drobtinic.

AKCIJA V POSPEŠEVANJE SADJARSTVA NA GORIŠKEM.

Z velikodušnim prispevkom, ki ga je dala na razpolago furlanska pokrajinska uprava, porazdeli odbor za pospeševanje sadjarstva na Goriškem v tekoči jeseni in zimi med kmetovalce: 6000 breskev vrst: majna roža, Ameden, Viktor; 2000 hrušk vrst: Coscia, William, Hardy; 1000 marelic vrste: Ambrosia in 1000 jablan vrste: zimska zlata parmena s popustom ene lire na kupni ceni vsakega drevesca.

Da se akcija olajša, se naprošajo županstva, da o tem obveste vse sadjarejce, da prevzamejo naročbe in da pošljejo takoj, ko poteče rok za prigrasitve, sadjarsko-vinarskemu oddelku kmetijskega urada v Gorici (Via Trieste 43) natančen, število in vrste dreves vsebujoč seznam naročnikov. Vsak mora naročiti najmanj 25 dreves, drugače ne pride pri tej akciji v poštev.

Naročbe sprejemajo županstva do 15. novembra 1925, za kmetovalce iz Gorice sprejema naročbe kmetijski urad.

RAZPIS NAGRAD V POSPEŠEVANJE SADJARSTVA NA GORIŠKEM.

Izredna komisija za upravo furlanske pokrajine razpisuje z dnem 6. oktobra 1925, sledeči natečaj:

1. Sporazumno s pokrajinsko sadjarsko zadruzo razpisujejo se nagrade za lastnike in najemnike zemljišč na Goriškem, ki so napravili ali ki napravijo sadovnjake v dobi od jeseni 1925 do jeseni 1926. Za sadovnjak se smatra nasad enovrstnih sadnih dreves (v prvih letih je dovoljeno, da se med sadnimi vrstami pridelujejo tudi primerne zelenate rastline), ki naj ima po svoji obsežnosti, po omejenem številu sadnih plemen in vrst, po primernih obdelovalnih načinih in po množini in kakovosti pridelka najprikladnejše lastnosti, da se

pridela z majhnimi obdelovalnimi stroški in soodnosno s krajevnimi razmerami velike množine bodisi za kupčijo v notranjosti, bodisi za izvoz ali za obrtno izkoriščanje prikladnega sadja.

2. Za ta darila morejo tekmovati le sadjarji, ki so zasadili z breskvami, marelicami, hruškami ali jabolkami vsaj 1000 m² v griču ali eno furlansko njivo ((3600 m²) v ravani.

Število vrst posameznih sadnih plemen mora biti ne le zelo omejeno, marveč tudi odbrano s kupčijsko razsodnostjo, to je izmed onih, po katerih je največje popraševanje za notranjo uporabo ali za izvoz ali za obrt in ki so najprikladnejše za krajevne razmere.

Kmetovalcem, ki nameravajo tekmovati za nagrade, bo dajal tozadevne nasvete in navodila in bo na zahtevo brezplačno pregledal na licu mesta nasade sadjarsko-vinarski oddelk kmetijskega urada v Gorici, Via Trieste 43.

Tekmovalci za nagrade bodo imeli prednost pri nakazovanju sadnih dreves, ki jih bo razdeljeval po znižani ceni odbor za pospeševanje sadjarstva na Goriškem.

3. Za tekmovanje je na razpolago 10.000 lir, ki se bodo najbrže še svišale s prispevki drugih činiteljev. Posamezne nagrade bodo znašale od 200 do 2000 lir.

Pri podeljevanju nagrad se bodo upoštevale le posebne krajevne razmere.

4. Kdor namerava tekmovati, mora predložiti furlanski pokrajinski upravi v Vidmu potom sadjarsko-vinarskega oddelka kmetijskega urada v Gorici (Via Trieste 43) najkasneje do 31. decembra 1926 prošnjo, v kateri mora navesti: a) občino in kraj, v katerem se nahaja sadovnjak; b) kedaj je bil izvršen nasad; c) plemena in vrste sadnih dreves; č) druge morebitne podatke o sadovnjaku; d) natančen podpis in naslov tekmovalca.

5. Nasade bo pregledovala posebna komisija, ki jo izbere pokrajinska uprava in ki bo sklepala nepreklicno.

Poljedelstvo

— ip. —

GNOJITE TRAVNIKE S SUPERFOSFATOM ŽE JESENI!

Ker ni letos na razpolago Thomasove žlindre za gnojenje travnikov po primerni ceni, jih bo treba gnojiti pa s superfosfatom. Na splošno pa je med našimi kmetovalci razširjeno mnenje, da se sme gnojiti s superfosfatom šele spomladi in ne že jeseni. Menijo tudi, da zimsko deževje spera in odnese superfosfat v pregloboke zemeljske plasti, vsled česar postane ves superfosfatov učinek lahko brezuspešen in ničev.

To pa nikakor ni res. Tudi če dež izpere superfosfat, ne izgubi prav nič na svoji gnojilni vrednosti. Z dežjem predre in pronikne boljše med travniške rastline, se približa njih koreninam, vsled česar začnejo prihodnjo spomlad bolj hitro poganjati in bujnejše rasti. To pripomore, do boljše in bolj zgodnje prve košnje.

Kdor pa namerava gnojiti travnike s superfosfatom šele spomladi, se mu lahko zgodi, da vsled morebitne pomladanske suše gnojenje s superfosfatom ne pride do zaželjenega učinka.

Trosite torej superfosfat po travnikih vedno še v pozni jeseni in v prvih zimskih mesecih.

K. P.:

PRAVILNO RAVNANJE Z GNOJEM.

Prvi pogoj za pravilno ravnanje z gnojem je pravilno zorajeno, dobro gnojišče z gnojnično jamo.

Dobro gnojišče mora imeti neprodorna tla. Zavarovano mora biti pred dežjem in poplavo, pred solnčno vročino in vetrom, zlasti pa moramo skrbeti, da ne pride gnojišče pod kap.

Gnojnična jama ne sme puščati, ne sme biti pregloboka, mora pa biti primerno velika in če le mogoče zvezana z

gnojničnim žlebom, po katerem se steška vanjo gnojnica iz hleva in iz gnojlišča.

Če gnoj predolgo leži, izgubi precej dušča. Če se napačno ravna z njim, še več. Ako pa je poleg vsega tega gnojlišče še slabo, izgubi ves dušec. Enako se skoro zgodi z vsemi drugimi redilnimi snovmi v gnoju.

Na gnojlišču se gnoj ne sme preveč izsušiti, a tudi v mokrem ne sme ležati. Z gnojem moramo ravnati tako, da kolkor mogoče ohrani svojo prvotno vlago. Kratko narezana nastelja, tlačenje in pokrivanje gnoja s črnoprsteno zemljo, to so sredstva, s katerimi se doseže označena kakovost gnoja in ki branijo zraku dostop v gnoj. Kjer je v njem zrak, tam gnoj razpada, se nepravilno razkrajja in slabša od dne do dne.

Gnoj mora biti na gnojlišču tako naložen, da zadržuje gnojnico, s katero smo ga polili. Dež v navadnih množinah ne napravi občutne škode. Proti solncu ga varuje zemlja, s katero gnoj pokrijemo. Mnogo koristi tudi ob gnojlišču nasajeno drevje ali grmovje.

Da se prepreči uhajanje amonjaka iz gnoja, je najbolje primešavati gnoju že v hlevu mavec, na gnojlišču pa črno prst. V gnojnico pa naj se vliwa žveplena kislina in sicer na vsakih 80 l gnojnice 1 l žveplene kisline.

Ako uporabljamo mavec že v hlevu, potem ga dajamo pod nasteljo in sicer na 4 živali po ¼ kg mavca.

Od dobrega in pravilnega ravnanja z gnojem je v prvi vrsti odvisen uspeh poljedelstva sploh. Zato se ti čas, ki si ga posvetil oskrbovanju gnoja, obilno izplača, ker še danes prihaja vedno bolj v veljavo pregovor: *Gnojna jama — zlata jama.*

Obdeluj dobro in orji globoko svojo zemljo. Gnoji s preudarkom in rabi le izbrana semena: pridelek bo večji in tvoj trud bo boljše plačan.

Gospodarski koledar

NOVEMBER.

Poljedelstvo: Iz njiv se spravljajo zadnji jesenski pridelki: krmska pesa, strniščna repa, korenje, kapus, ako se ni to zgodilo že oktobra. Kakor krompirja, je malo tudi pese, repe in korenja. Zato pa naj bo spravljanje in shranitev tudi teh pridelkov tako skrbna, kakor pri krompirju, da jih ohranimo pred vsakim gnitjem. — Večina ozimnega žita je že posejanega in je tudi že vzšla. Kdor misli še sejati ozimno žito, naj to stori čimprej. Le ono ozimno žito, ki se že pred zimo dobro ukoreniči in obraste, uspeva dobro tudi pozneje in da dober pridelek. Zato pa je treba pozimnim setvam bolj izdatno gnojiti nego pravočasnim z dušičnatimi in fosfornatimi gnojili, ker je potrebno, da seme hitro vzklji in rastlina bujno požene iz zemlje ter se toliko obraste, da bo lahko kljubovalo tudi hudi zimi. — Nadaljujmo s kolikor mogoče globokim oranjem njiv, ki so namenjene za pomladanske setve. Nezorana ne sme ostati čez zimo niti ped njivske zemlje. Kdor ima hlevski gnoj, s katerim namerava gnojiti pomladnim setvam, naj ga razvozi že sedaj ter takoj raztrosi in podorje.

Živinoreja: Kjer se ni še izvršil prehod k zimskemu krmljenju, naj se upošteva vse ono, kar je bilo nasvetovano v oktobrski številki tega lista. — V krajih, kjer hodi govedo na planinske pašnike, skoti ta in prihodnje mesece največ krav in junic. Skrbite, da breje živali ne bodo na prepihu, nastelajte jim dobro in krmite jih v zadnjem času brejosti le z dobrim senom. Teletom razkužite takoj po skotitvi popkovino, da se ne uname in začne gnojiti. V začetku naj sesa tele vsake dve uri, da se ne presesa. — Pripusti k mrjascu le popolnoma dorasle svinjke. Ne plemenite v sorodstvu. Sorodna plemenitev se posebno v prasičjereji hudo maščuje. Ako hočeš dobiti od svojega prasiča obilo

špeha, začni ga pitati, ko je vsaj leto star. Le popolnoma dorasla žival nastavi pri pitanju obilo tolsče.

Travništvo: Z mahom poraščene travnike branajte pridno in odstranite mah. — Da zatrete popolnoma vsako raščo mahu, gnojite dobro travnike z gnojnico in umetnimi gnojili (s kalijevo soljo in superfosfatom). Le dobro pognojen travnik da dovoli in obenem redilne krme.

Čebelarstvo: Kdor jih ni še, mora v tem mesecu vzimiti svoje panje. Razumen čebelar je že v oktobru izvršil vsa jesenska dela v čebelnjaku. Pregledal je vse družine, po potrebi dodal medu, zožal gnezdo, združil slabiče itd. V tem mesecu nima družega dela, kakor da zavaruje svoje ljubljenske pred mrazom in nezgodami. V to svrho zamaže vse morebitne špranje na panjih s kitom in prazno medišče nagati s suhim listjem in slamo. Žrelo je zožati na par cm odprtine. Kdor ima v čebolnjaku miši, naj jim nastavi strup ali pasti, ker miši zelo vznemirjajo čebele v njih zinskem počitku. Vzimljene čebele pusti lepo na miru. Ne sekaj drv v bližini čebelnjaka in sploh ne rogovil tam okrog. Vznemirjene čebele porabijo mnogo več medu. To ni ne v tvojo in ne njihovo korist.

Vinogradništvo: V vinogradu stojajo trte prazne in od njih odpada orumenelo listje. Trte se pripravljajo k zimskemu počitku, a vinogradnik še ne sme počivati, ampak izrabititi mora lepe jesenske in zimske dni za delo. Dela, ki jih opravljamo v jesenskem, zimskem in zgodnje pomladanskem času v vinogradu so: okopavanje in gnojenje, obrezovanje trt in izmenjava slabih in trhljih kolcev, poprava zidov, jarkov in teras, ki zadržujejo zemljo, da jo ne odnaša deževnica, po potrebi in mogočnosti posipanje tal z laporjem, kopanje novih vinogradov in sajenje cepljenih

trt, kolči in bilf. Vsa ta dela zahtevajo mnogo časa in dosti delavskih moči. Po zimski imamo na polju in travnikih najmanjše del in zato je zelo pametno, da izrabimo za ta dela zimski čas. O vseh navedenih delih bomo, začenši s prihodnjo številko tega lista, objavljali posebne članke, na katere že zdaj opozarjamo vse vinogradnike.

Kletarstvo: V kletji je v prvi vrsti skrbeti za primerno toploto, ker le če je klet topla, vino lepo dozori, se očisti in spomladi se ne zmoti več. Sode je doliti, da bo vino skoraj do vrha. Sode je zamašiti z lesenimi kipelnimi vehami. Vsak vinogradnik se mora prepričati, ali je njegovo vino stanovitne barve ali ne. Zato je napolniti iz vsacega soda kozarec vina in postaviti ga odprtega na mizo. Če vino v 48 urah zategne, mu bo potrebno dodati 8 do 10 ali 12 g me-

tabisulfita. Metabisulfit je najbolje dodati v vino tik pred pretakanjem. V tem mesecu se bere repa in stavi še kisati. Kadi s kisljo repo, ali zeljem nikakor ne staviti v kletki k vinu, ker se vino rado navzame tega neprijetnega duha. Tudi krompir in repo ni dobro spravljati v klet, kjer je vino.

Sadjarstvo: Čitaj članek: «*Jesenska in zimská opravila v sadovnjaku*» na 233. strani pričujoče številke.

Vrtnarstvo: Pripravi gnojne grede. Posej zimsko špinačo, peteršilj in korenje. Radič pokrij z listjem ali pa z listnatim vejevjem, da bi zgodaj ozelenel spomladi. Vso drugo občutljivo zelenjavo pa pokrij z vejevjem, s turšičnim steblovjem ali pa s slamnatimi odejami, ako jo hočeš ščititi in varovati pred mrazom. Pokrij pa tako, da bo pokrivalo ali odeja oddaljeno 10 do 15 cm od tal.

Vprašanja in odgovori

Št. 78. — Z. Marko — Sežana. — *Vi pišete:* V svojem vinogradu sem zapazil (30. VIII. 1925), da je več *grozdov na veclju* ali repu *prejedenih*. Grozdje se prične sušiti in postane kislj. Kaj naj bi bilo temu vzrok in kako bi se dalo temu odpomoči?

Odgovor: Peclje od grozdov prejeda včasih tudi grozdni zavijač. Proti temu najbolj pomaga škropljenje ob času, ko cvetejo trte, z 1%no raztopino svinčene arzenijata v vodi. Pozneje, ko je grozdje dozorelo, pa z tobačnim izvlečkom. — U.

Št. 79. — F. P. — *Vi pišete:* Kako moram ravnati z *nageljni*? Imam jih več italijanskih vrst? Toda meni ne uspeva jo. Repi mi postanejo kratki in se jako radi lomijo, kakor bi bili iz ledu. Zraven tega se mi še vedno krtovičijo.

Odgovor: Nageljni, ki se vzgajajo v gredicah, so precej občutljivi in podvrženi raznim boleznim. Treba je paziti, da jih bolezen ne napade, ker potem je že prepozno. Ko pričnejo poganjati iz zemlje, jih treba večkrat škropiti z

1%no raztopine modre galice, kakor trte. Škropljenje naj se ponavlja v razmerju z razvijanjem stebel. Nekateri jih škropijo spočetka tudi dvakrat na teden, pozneje bolj redko. Zraven škropljenja prihaja v poštev tudi žveplanje. Mesto žvepla se lahko rabi tudi prah živega apna. Seveda tudi to po potrebi. Glavni pogoj za dobro uspevanje nageljnov, pa je dovolj mokra zemlja. Ne listja in cvetja, zemljo moramo dovolj zalivati. — Ta navodila nam je podal neki izkušen cvetličar iz goriške okolice, ki ima na stotine nageljnov, katere tako neguje.

Št. 80. — F. J. N. — *Vi prašate:* Opazil sem par slučajev *zeljnat gnilobe*, ki se pojavlja najprej na stebli in se na to razširi po vsej rastlini, dokler ta povsem segnije. Obrazložite vzrok te bakterične bolezni in morebitna sredstva proti njej ali način zatiranja.

Odgovor: Ako hočete to bolezen pregnati, morate skrbeti da sejete že povsem zdravo seme. To dosežete, ako seme razkužite z 2%no raztopino »uspu-

luna«. Seme naj se moči pol ure v raztopini. Dalje: setev naj bo redka. Rastline naj se sadijo daleč vsaksebi in pa zemljišče naj se vsako leto menja.

Št. 81. — F. J. N. — Vi pišete: Kako se zeljnate glave ohranijo dolgo časa sveže in zdrave.

Odgovor: Postavite jih v temno in suho klet na desko, ali pa tudi na suho slamo. Seveda morajo biti vse shranjene glave popolnoma zdrave. Tudi potem, ko so že spravljene, jih morate večkrat prebirati in gnile sproti odstraniti.

Št. 82. — P. A. L. pri T. — Vi pišete: Istrskemu refošku je listje močno porjavelo. Menda bo to rija? S čim bi se dala ta bolezen v bodoče zabraniti?

Odgovor: Radi podobnosti različnih boleznih na trtnem listju. Vam ne moremo dati natančnega odgovora. Morali bi videti napadeno listje.

Št. 83. — F. J. N. — Vi pišete: So li kmetijske hiše proste davkov oziroma naklad? Ako so: Kako to, da pride v občino davčni uradnik s posebnim seznamom kmetijskih stavb s predhodnim povabilom dotičnikom, da se zgledajo v občinskem uradu, to je pri njem v svrhu do-

govora za obdačenje take hiše. Pri takih prilikah uradnik zniža stranki od njega že prej določeni znesek davka na $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{5}$, $\frac{1}{6}$ itd. in to z vso uljudnostjo in brez najmanjšega odpora.

Odgovor: Vse kmetijske hiše in druge stavbe, ki se rabijo le za kmetijo, za kmetisko gospodarstvo, in kjer ni drugih dohodkov, kakor le iz kmetije, so proste hišnega davka. Podvržene pa so davku, ako se nahaja v njih kakva obrt, ali trgovina. Tako določa zakon. Če davkarje kljub temu silijo za dogovor glede na izmero hišnega davka za izključno kmetijske hiše, je to postopanje nezakonito. Tozadevni dogovori nimajo pravne podlage. Če so se pa kljub temu sklenili, naj prizadeti vložijo ugovor na pristojno davkarijo. V bodoče pa naj ne podpisujejo glede takih hiš nikakega dogovora. — Ob sebi je umljivo, da odpadejo potem tudi doklade, ako ni temeljnega davka, ki služi za odmero doklad. — Gč.

Št. 84. — B. A. K.: Na Vaše vprašanje glede nabave sodnih drevesc Vas opozarjamo na tozadevni razpis na str. 235. današnje številke. Tam imate vse podatke, ki jih želite.

Tržne cene

Tomaževa žindra. — Z ozirom na dejstvo, da žindre ni, pojema popraševanje po tem gnojilu. Zaloge so popolnoma izčrpane ter ni upanja, da se obrne na boljšo. Cena še vedno jako visoka od 60 do 65 lir za 100 kg.

Superfosfat. — Zanimanje za to gnojilo in povpraševanje po njem dobro napreduje. Naši poljedelci kaj pridno posegajo po njem. Nekateri so že prišli do prepričanja, da superfosfat mora letos nadomestiti Tomažovo žindro. Cena na drobno 36 L, na debelo po dogovoru. — Dobi se pri Slovenskem kmetijskem društvu v Gorici in pri Tržaški kmetijski družbi v Trstu.

Žveplenokisli amonjak. — Povpraševanje pojema. Cena L. 220 za 100 kg.

Apneni dušik. — Za jesensko gnojitev, posebno za pšenico je vladalo veljko zanimanje za to gnojilo, ki sedaj že popušča. Cena 110 L. za 100 kg.

Kalijeva sol. — Povpraševanje neizpremenjeno za jesensko gnojitev. Cena 75 L za 100 kg.

Orehove tropine. — Bela zaloga pošla. Na trgu so se pojavile tropine temnejše barve, ki pa so po vsebini in dobroti enake belim. Opaziti je zadnji čas, da naš živinorejec kaj pridno posega po tej prekoristni krmi. V razmerju z otrobi so še vedno najcenejša krma. Njih vsebina 53% masti in škroba daleč presega vso drugo klajo. Cena je v zadnjem času padla in sicer tako, da lahko uspešno tekmujejo z otrobi. Slovensko kmetijsko društvo v Gorici ima v svoji zalogi tropine zmlete v vrečah po 145 L. za 100 kg. Na debelo po dogovoru. Tropine ima v zalogi tudi Tržaška kmetijska družba.

Sezamove tropine, po isti ceni. To krmilo je bilo pred vojno pri nas že dobro vpeljano. Slovensko kmetijsko društvo v Gorici jih ima v zalogi po 145 L za 100 kg.

Kmetijsko orodje. — Cena se je ustalila, Slamoreznice Badenja z verigo in 3 do 4 dolžinami se dobe pri Slovenskem kmetijskem društvu v Gorici od 750 do 850 L. Istopam se dobijo reporeznice in plugi ter druga orodja po

tovarniških cenah. Vse orodje je pristno nemškega izvora.

Grah. — Zgodnji »Ekspress« zajamčene vrste ter kaljivosti prodaja Slovensko kmetijsko društvo v Gorici po 10 lir kg. Lansko leto se je mnogo naših ljudi prevaralo s tem semenom, kupljenim brez vsakega jamstva. Letos naj se to ne ponovi. Kupujte le pri svojih kmetijskih organizacijah.

Otrobi. — Cena stalna. Na drobno se prodajajo od 1 do 1.40 L. Vendar pa naši živinoorejci rajše posegajo po tropinah, ki so boljše in cenejše. Mnogo je otrob, ki so pomešane z najrazličnejšimi snovmi brez vrednosti.

Med. — Letošnji pridelek skrajno slab. Pričakuje se v zimi veliko povpraševanje ter s tem tudi porast cene. Danes plačujejo za akacije med že 10 in več lir na debelo.

Vosek. — Povpraševanje narašča. Na trg pridejo le majhne zaloge blaga. Slov. čebelarstva zadruga v Gorici kupuje vosek po L 12 za kg.

Prasiči. — Na zadnjem trgu je cena znatno padla tako, da je dosegla celo L 20 za 8 tedenskega pujska.

Goveja živina. — Trg slab, malo kupcev, a dosti ponudbe. Žuga še padanje cen.

Vino. — Splošen položaj na vinskem trgu še nima pravega lica. Naš pridelek je dokaj slabši

od lanskega. Toča, peronospora in vedno deževno vreme so pripomogli do slabe vinske letine. Pa tudi kmet sam je nekaj zakrivil, mnogo jih ni o pravem času škropilo in žveplalo, drugi spet niso trgali o pravem času oziroma so hoteli brati in to predčasno in v dežju. Po kakovosti bo naše vino pač različno. Odvisi mnogo od tega, kedaj je vinogradnik trgal. Splošna letina v Italiji je manjša od lanske in sicer za cela 2,020.000 hl, le v nekaterih pokrajinah je bil pridelek večji. Cena vinu je različna in sicer v starih pokrajinah: Vogera namizno vino 180 do 190 do 240 L; Koneljan iz ravnine 170 do 180 L iz brd 200 do 220 L; Sačile 160 do 200, Piran 200, Palermo 160 do 175, Sv. Mihael na Trentinskem 10 do 11% 250 do 260, Sijena 280, Arrezo belo 90 do 100. Modena prvovrstno 200, srednje 150, navadno 110 do 120.

Cena našim vinom je tudi kaj različna. Ponužajo se vina po L 250 do 270 za hl. dobra vina 280. Zdi se nam, da je ta cena malo previsoka ter da ne odgovarja položaju trga. Ta dvig cene se bo prej ali slej pokazal kot neumestnen ter bo mogoče na škodo vinogradnikom. Opaža se, da spričo visoke cene so naši gostilničarji obračajo na cenejša vina iz starih pokrajin. Ta obrat gostilničarjev bo le na škodo vinogradniku.

Gospodarski drobiž

Sadike za pogozdovanje se bodo dobivale v državnih drevesnicah v Gorici in v Komnu že to jesen in prihodnjo spomladi. Na razpolago so: smreke, borovci, kostanji, jelše, akacije, kanadski topolj, koprivci in orehi v starosti od 1 do 2 let. Cena 20 do 300 L za tisoč. Pojasnila se dobivajo na županstvih in na gozdnem uradu (na podprefekturi) v Gorici.

Nobenih olajšav za žganjekuharje v Istri. — Na vprašanje neke istrske občine je puljska finančna intendantca odgovorila, da za letos ni mogoča nikaka olajšava za žganjekuharje v novih pokrajinah, ker zakon tega ne dopušča. — Slični predpisi veljajo tudi v ostalih pokrajinah. Vsaj č' o sedaj ni bila izdana še nikaka odredba, ki bi priznala olajšave vsaj v taki meri, kakor lansko leto.

Izsušenje dobrdobskega jezera. — Močvirje, ki se razteza od Tržiča do De-

vina, je leglo makarije. Radi tega in da se pridobi svet za širjenje Tržiča je vlada sklenila, da ga izsuši. Oktobra se je vršil poseben sestanek vseh prizadetih v Tržiču, kjer se je ustanovil poseben konzorcij za izvršitev teh del. — Po predloženih načrtih bi se izsušilo v prvi vrsti dobrdobsko jezero, čigar voda bi se odtekala po posebnem kanalu v morje. Močvirje samo pa bi izsušili na ta način, da ga nekoliko nasujejo. Stroški so proračunjeni na 23 milijonov lir. Država bi prispevala 66%, pokrajinska uprava 12%, prizadeti lastniki pa 22% gorenje svote, kar pa je nekoliko preveč z ozirom na dejanske koristi, ki bi jih lastniki imeli od izsušenja. Glavni dobiček od tega bi imel Tržič, potem pa Devin oziroma Štivan. Dela bodo predvideno trajala 5 let.

Ali ste poravna! naročnino?